

**ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΕΠΙ ΤΟΥ 1^{ΟΥ} ΠΑΡΑΔΟΤΕΟΥ ΓΙΑ ΤΗΝ
ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΣΗ ΤΗΣ «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΕΠΕΝΔΥΣΗΣ
ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ΤΗΣ ΕΓΝΑΤΙΑΣ ΟΔΟΥ»**

1. Οι ανατεθείσες υπηρεσίες τεχνικής υποστήριξης έχουν ως αντικείμενο την εξειδίκευση της «ΟΧΕ της πολιτιστικής διαδρομής της Εγνατίας Οδού». Με το 1^ο παραδοτέο της εξειδίκευσης προτείνεται μια **Θεματική Χωρική (Γραμμική) Επένδυση για την ανάδειξη των αρχαιολογικών πόρων επί της αρχαίας Εγνατίας Οδού**. Με την προτεινόμενη ΟΧΕ επιχειρείται να αναδειχθεί και να αξιοποιηθεί τουριστικά ένα υποσύνολο των πολιτιστικών πόρων (αρχαιολογικοί πόροι), οι οποίοι με τη σειρά τους αποτελούν μικρό σχετικά υποσύνολο των τουριστικών πόρων (φυσικό περιβάλλον, αστικό περιβάλλον, πολιτιστικοί πόροι, εκδηλώσεις κλπ), που υπάρχουν στην περιφέρεια της ΑΜΘ.
2. Για να υπάρξουν αξιόλογες θετικές επιπτώσεις στον τομέα της τουριστικής ανάπτυξης στην Περιφέρεια ΑΜΘ από την υλοποίηση της προτεινόμενης θεματικής παρέμβασης (ΟΧΕ της πολιτιστικής διαδρομής της Εγνατίας Οδού), **θα πρέπει να τηρηθούν ορισμένες προϋποθέσεις**, οι οποίες ωστόσο κατά την άποψή μας δεν τηρούνται ή τηρούνται μερικώς:
 - **Η προτεινόμενη ΟΧΕ να συντονίζεται απόλυτα με τον Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχεδιασμό για την Τουριστική Ανάπτυξη της ΠΑΜΘ**, ο οποίος ωστόσο δεν έχει οριστικοποιηθεί ακόμη, ενώ θα έπρεπε να προηγείται κάθε άλλου σχεδιασμού που σχετίζεται με τον τομέα.
 - **Να εξυπηρετείται η αρχή της ολιστικής αντιμετώπισης της τουριστικής ανάπτυξης** (αξιολογημένοι τουριστικοί πόροι στο σύνολό τους, μεταφορές και προσπελασιμότητα τουριστικών πόρων, καταλύματα, εστίαση, αναψυχή και διασκέδαση, αγορές κλπ) και ο στόχος για ανάδειξη τουριστικών προορισμών με πολλαπλές και συνδυαστικές επιλογές (Χωρικές Τουριστικές Ενότητες). Επιπλέον **θα πρέπει να αναδεικνύεται ο ρόλος των οικιστικών κέντρων και ιδιαίτερα των αστικών κέντρων στις Ενότητες αυτές**. Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να ληφθούν υπόψη οι προτάσεις της Τ.Α. κατά τη διαβούλευση τροποποίησης του ΠΠΧΣΑΑ, σχετικά με τις Αναπτυξιακές Ενότητες και τον ρόλο των οικιστικών κέντρων.
 - **Να αναδεικνύεται και να κατοχυρώνεται ο ρόλος όλων των εμπλεκόμενων με την τουριστική ανάπτυξη φορέων**, ιδίως όσων δρουν σε τοπικό επίπεδο (επιπλέον της Περιφέρειας και Δήμοι και Επιχειρήσεις τους, Επιμελητήρια, Ξενοδόχοι, τουριστικοί πράκτορες κλπ). Ο ρόλος των φορέων θα πρέπει να κατοχυρώνεται με την ουσιαστική και συντονισμένη συμμετοχή τους τόσο κατά τη φάση Σχεδιασμού, όσο και κατά τις φάσεις Υλοποίησης και Λειτουργίας των δράσεων που σχετίζονται με την τουριστική ανάπτυξη. Ιδιαίτερα τονίζεται ότι η Τ.Α. υπέβαλε προτάσεις που αφορούν γενικότερα την

τουριστική ανάπτυξη κατά τη φάση εξειδίκευσης του ΠΕΠ ΑΜΘ, ενώ δεν κλήθηκε να καταθέσει εξειδικευμένες προτάσεις κατά τη φάση Σχεδιασμού της προτεινόμενης θεματικής ΟΧΕ παρά μόνο κατά τη διαβούλευση του 1^{ου} παραδοτέου (δηλ. επί διαμορφωμένης πρότασης). Το γεγονός αυτό έχει ως αποτέλεσμα την παντελή απουσία της Τ.Α. ως φορέα υλοποίησης και λειτουργίας δράσεων στην προτεινόμενη ΟΧΕ.

- **Να αντιμετωπίζεται οργανωμένα και όχι αποσπασματικά, η διάχυση ευθύνης της τουριστικής ανάπτυξης σε διάφορους φορείς (συνολική διακυβέρνηση τουριστικού συστήματος σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο) σύμφωνα με τον Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχεδιασμό για την Τουριστική Ανάπτυξη της ΠΑΜΘ.** Επίσης να αντιμετωπίζεται η πολυφωνία και το έλλειμμα συνεργασίας και συντονισμού των δράσεων συναρμόδιων φορέων, σε σχέση κυρίως με την ορθολογική αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων (συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα, ίδιοι πόροι, μόχλευση ιδιωτικών κεφαλαίων κλπ). Στο πλαίσιο αυτό θα πρέπει να εξυπηρετείται ο στόχος επίτευξης οικονομιών κλίμακας σε δαπάνες προβολής-προώθησης και ενεργειών ανάδειξης του τουριστικού προϊόντος.
- **Η χρηματοδότηση των δράσεων της ΟΧΕ να προκύπτει από συγκεκριμένη αξιολόγηση και ιεράρχησή τους και να είναι ανάλογη με την τουριστική αξία των υπό ανάπτυξη πόρων και την προσδοκώμενη αύξησή της, σε σχέση με τις συνολικά υπάρχουσες χρηματοδοτικές δυνατότητες.** Σε κάθε περίπτωση θα πρέπει να διασφαλίζεται η δυνατότητα επαρκούς και ανάλογης χρηματοδότησης των κύριων πυλώνων του τουριστικού προϊόντος της περιφέρειας (φυσικοί πόροι, αστικό περιβάλλον) σύμφωνα με τον Στρατηγικό και Επιχειρησιακό Σχεδιασμό για την Τουριστική Ανάπτυξη της ΠΑΜΘ.
- **Να υπάρχει συντονισμός με τις υπόλοιπες ΟΧΕ, τα Σχέδια ΒΑΑ, ΤΑΠΤοΚ κλπ που πρόκειται να υλοποιηθούν στην ΠΑΜΘ.** Η υλοποίηση δράσεων χωρικού σχεδιασμού μέσω των «εργαλείων» αυτών, θα πρέπει να εξασφαλίζει την χωρική συμπληρωματικότητα και αλληλεπίδραση προκειμένου να επιτευχθούν τα μέγιστα δυνατά αναπτυξιακά οφέλη. Το ζήτημα της επικέντρωσης των πόρων σε συγκεκριμένες ενότητες έχει να κάνει με την ανάδειξη των ίδιων των πόρων της κάθε ενότητας, αλλά και με τη δημιουργία ορατών και ελκυστικών για τον επισκέπτη αποτελεσμάτων. Επιπλέον, θα πρέπει να διερευνηθεί η δυνατότητα, αλλά κυρίως η σκοπιμότητα, επικέντρωσης χρηματοδοτήσεων μέσω των «εργαλείων» αυτών σε περιοχές με αναπτυξιακή υστέρηση με στόχο την αναπτυξιακή ανάταξή τους.
- **Να εναρμονίζεται με την διατυπωμένη Στρατηγική έξυπνης**

εξειδίκευσης της Περιφέρειας για τον τουρισμό και ειδικότερα με τις προτεραιότητες που αυτή περιλαμβάνει:

- α. **Δημιουργία ενιαίου συστήματος οργάνωσης, λειτουργίας και διαχείρισης** της ένταξης προϊόντων φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος, αγροδιατροφικού και βιοτεχνικού τομέα στο δίκτυο τουρισμός / πολιτισμός.
 - β. **Δικτύωση τουριστικού κλάδου** με κλάδους που επηρεάζουν άμεσα το τουριστικό προϊόν (εστίαση, μεταφορές, εμπόριο, μεταποίηση).
 - γ. **Ενίσχυση τουριστικών δικτύων και ολοκληρωμένων τουριστικών προγραμμάτων/προορισμών.**
 - δ. **Δημιουργία ανοικτών δημόσιων δεδομένων και εφαρμογών έξυπνων πόλεων στις πρωτεύουσες νομών**, και οι δύο με σκοπό να υποστηρίξουν την ανάπτυξη ολοκληρωμένων λύσεων τουριστικής προβολής και διαχείρισης προορισμού (π.χ. ηλεκτρονική διακυβέρνηση, ηλεκτρονικός τουρισμός – πολιτισμός, ηλεκτρονική ένταξη).
3. **Όσον αφορά ειδικότερα τα περιεχόμενα της πρότασης του 1^{ου} παραδοτέου σημειώνονται οι παρακάτω παρατηρήσεις:**

- Η συγκεκριμένη πρόταση έχει χαρακτηριστικά μιας αποσπασματικής θεματικής παρέμβασης (ανάδειξη αρχαιολογικών πόρων επί της αρχαίας Εγνατίας Οδού) χωρίς να αναλύει στοιχειωδώς τον πληθυσμό στόχο στον οποίο απευθύνεται (συγκεκριμένες ομάδες αλλοδαπών ή Ελλήνων τουριστών, μαθητές κλπ) και που προκύπτει από μια έστω στοιχειώδη έρευνα ζήτησης.
- Η έκταση της υπό διαβούλευση ΟΧΕ ταυτίζεται σε μεγάλο της μέρος με περιοχές που καλύπτουν κυρίως τα δύο Εθνικά Πάρκα της παράκτιας ζώνης της ΠΑΜ-Θ. Η αναφορά πόλων παρέμβασης, αλλά και κόμβων και τόξων που χωροθετούνται ή διέρχονται από τον «πυρήνα» των Εθνικών Πάρκων, επιβάλλει την συνεκτίμηση βασικών δυνατοτήτων του φυσικού περιβάλλοντος και τη διατύπωση, επιπλέον των αναφερομένων, δράσεων που «συνεργούν» και αλληλοσυμπληρώνουν δράσεις που αναφέρονται στο πολιτιστικό – ανθρωπογενές περιβάλλον.
- Προτείνονται σημειακές παρεμβάσεις (σήμανση, φωτισμός κλπ) σε διάσπαρτες αρχαιότητες ελάχιστης ή και μηδενικής τουριστικής αξίας με εικαζόμενο στόχο την τεκμηρίωση της γραμμικής συνέχειας της προτεινόμενης ΟΧΕ.
- Δίνεται βαρύτητα στην ανάδειξη “ κλασικών ” τύπων επισκέψιμων χώρων (αρχαιολογικοί χώροι, μουσεία κλπ) χωρίς να γίνεται προσπάθεια για μια “ Έξυπνη ανάδειξη ” (ηλεκτρονικές εφαρμογές, πολυμέσα, εικονική πραγματικότητα κλπ) των

τοπωνυμίων της περιφέρειας σε σχέση με τις αναφορές της Ελληνικής Μυθολογίας (Ροδόπη, Ορφέας, Νέστος, Έβρος κλπ). Ούτε γίνεται προσπάθεια για αντίστοιχη " Έξυπνη ανάδειξη " του παγκοσμίως γνωστού Αβδηρίτη φιλόσοφου Δημόκριτου.

- **Δεν υπάρχει η απαραίτητη ισορροπία όσον αφορά στην κατανομή των πόρων στις προτεινόμενες δράσεις, π.χ το 50% των πόρων της ΟΧΕ προτείνεται να αξιοποιηθεί σε κατασκευή οδικού δικτύου, χωρίς να τεκμηριώνεται επαρκώς η σκοπιμότητα και το αποτέλεσμα μετά την ολοκλήρωση του έργου, αλλά και ο ακριβής προϋπολογισμός των έργων αυτών.**
- **Προτεινόμενες δράσεις που αφορούν ηλεκτρονικές εφαρμογές και συστήματα (π.χ. Οδηγός ΟΧΕ, Σύστημα διαχ-σης επισκεπτών) εμφανίζονται υπερκοστολογημένες, αλλά κυρίως ασύνδετες με άλλες εφαρμογές που ενδεχομένως λειτουργούν ή που θα πρέπει να σχεδιαστούν και να λειτουργήσουν στο πλαίσιο υλοποίησης του Επιχ-κού Προγρ-τος Τουριστικής Ανάπτυξης της ΠΑΜΘ (συνολική διακυβέρνηση τουριστικού συστήματος σε περιφερειακό και τοπικό επίπεδο).**
- **Προτείνεται σχετικά υψηλή χρηματοδότηση ενεργειών αμφιβόλου αποτελεσματικότητας ως προς την προσέλκυση τουριστών (π.χ. εκδηλώσεις λαογραφικού ή γαστρονομικού χαρακτήρα).**